

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 แบ่งการนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหาร
 - 1.2 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 บทบาทอำนาจหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.1 ความเป็นมาของธรรมาภิบาลสากล
 - 2.2 ความหมายของธรรมาภิบาล
 - 2.3 ความสำคัญและความจำเป็นของหลักธรรมาภิบาล
 - 2.4 องค์ประกอบของธรรมาภิบาล
 - 2.5 แนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล
 - 2.6 หลักธรรมาภิบาลกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 2.7 หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา
3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการและภาระงานของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะนำโรงเรียนนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ โดยทั้งนี้ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้กระบวนการทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ

1. ความหมายของการบริหาร

ความหมายของการบริหาร ได้มีผู้นิยามความหมายไว้แตกต่างกัน มากมายขึ้นอยู่กับ การมองบริหารในลักษณะที่แตกต่างกัน การบริหารโดยทั่วไปมีความหมายที่กว้างมากอาจรวมถึง การบริหารงานทุกด้านทั้งธุรกิจและรัฐกิจ เป็นคำกลางในการบริการกิจการที่เป็นสาธารณะประโยชน์หรือการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น รัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานปกครองประเทศ (Public Administration) การบริหารการศึกษา (Educational Administration) การบริหาร หมายถึง กิจการต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม ดังนี้

ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 13) ได้สรุปไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ผู้บริหารใช้ทักษะการบริหาร ที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ มาประกอบการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยความร่วมมือของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกัน โดยอาศัยความรู้และทฤษฎี เพื่อให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีปัจจัยต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุ และวิธีการจัดการที่ดี

นพพร ตรีพิชจักร (2553, หน้า 40) กล่าวไว้ว่า การบริหาร เป็นการทำงานของคนๆหนึ่ง ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยการให้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การบริหารงานนี้จึงใช้กำกับ หรือแสดงให้เห็นลักษณะการบริหารงานแต่ละประเภท ได้เสมอแล้วแต่กรณีไป

ชิติสรรค์ คุ่มสุภา (2554, หน้า 8) กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง ความรับผิดชอบต่อการให้ทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และ

การจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุพจน์ เจริญขำ (2554, หน้า 14) กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การร่วมมือร่วมกันทำกิจกรรมขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการบริหาร และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

พระปรเมศวร์ ปญญาวิชโร (2554, หน้า 19) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารและสมาชิกในองค์การ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยใช้กระบวนการ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม

กมลวรรณ จิ๋วเนื้อ (2557, หน้า 9) กล่าวไว้ว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารและสมาชิกในองค์การ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ทักษะการบริหารทั้งศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ มาใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมขององค์การให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์การที่วางไว้

2. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

ได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

ศิริพร เซตรัตนะสกุล (2552, หน้า 16) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อคน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน โดยเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วม มีหลักยุติธรรม และโปร่งใส คำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการสถานศึกษาทุกด้าน

พระมหาลำพิ่ง ชีร์ปัญญา (2554, หน้า 30) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการ โดยกลุ่ม

บุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นั่นก็คือ การพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษา ให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการ และเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่รอด ต้องกำหนดแผนงานวิธีการ ตลอดจนขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ โดยพึงพึงงบประมาณจากรัฐที่มีไม่มากนักด้วยความประหยัด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งคน เงิน เวลาและทรัพย์สินอย่างอื่น เพราะถ้าระบบบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

ขวัญใจ ป้อมพระเดช (2555, หน้า 12) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้ง 13 ศาสตร์และศิลป์ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ร่วมกันปฏิบัติเพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ปัจจุบันประกอบด้วยการบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนและผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จออกไปให้เป็นที่ยอมรับจากภายนอกและภายในอย่างแท้จริง

เนาวรัตน์ เกตุสุวรรณ (2556, หน้า 11) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถและความเป็นคนดี

กมลวรรณจิ๋ว น้อย (2557, หน้า 10) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการและภาระงานของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะนำโรงเรียนนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้โดยทั้งนี้เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้กระบวนการทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการ โดยกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ร่วมกันปฏิบัติเพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้

3. บทบาทอำนาจหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา

มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 บัญญัติให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีได้กำหนดขอบเขตวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยรวมแล้วย่อมเห็นได้ว่า ขอบวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลบัญญัติขึ้นเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในภารกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งบทบาท อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1-76 อ้างถึงใน รอง ปัญสงกา, 2548, หน้า 35-38) มีดังนี้

1. จัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบ
2. จัดกระบวนการเรียนรู้
3. จัดการประเมินผู้เรียน
4. จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
5. ร่วมกับบุคคล ชุมชน ครอบครัวยุวมงคล ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน
6. พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน
7. ดำเนินงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา
8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน
9. ให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสาร หลักฐาน ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

การศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอก
ของสถานศึกษา

10. ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ
ยกย่องเชิดชู ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

11. ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
ของสถานศึกษาทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น
รวมทั้ง จัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์
และภารกิจหลักของสถานศึกษา

12. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะการใช้
เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

13. พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน

14. การผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษา
ภาคบังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

15. จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือ
ทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่
มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

16. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาในสถานศึกษา

17. บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ
ข้อบังคับของทางราชการ และของสถานศึกษา รวมทั้ง นโยบายและวัตถุประสงค์ของ
สถานศึกษา

18. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแล
บุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา ให้เป็นไปตาม
กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

19. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดนิติกรรม
สัญญาของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

20. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา เพื่อเสนอต่อ
คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

21. อนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

22. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

23. ดำเนินงานตามที่ได้รับราชการกระจายอำนาจและมอบอำนาจ

24. ควบคุมดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

25. พิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

26. ส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

27. จัดทำมาตรฐาน ภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

28. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา

29. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่น หรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

30. สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง หรือขาดคุณสมบัติพิเศษ หรือขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการหรือทางราชการเล็กลงหรือยุบตำแหน่ง หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ

31. บรรจุและแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

32. สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ระหว่างทดลอง

ปฏิบัติหน้าที่ราชการออกจากราชการ เนื่องจากมีความประพฤติไม่ดี หรือไม่มีความรู้ หรือไม่มีความสามารถ หรือมีผลการประเมินทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการต่ำกว่าเกณฑ์ ที่ ก.ค.ศ.กำหนด

33. สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการไปแล้ว กลับเข้ารับราชการโดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด

34. สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่ง

35. การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ในสถานศึกษา

36. ยกย่องเชิดชูข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์

37. แต่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการบรรจุให้ทราบถึงภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ เกณฑ์การประเมินผลงาน ระเบียบแบบแผน หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติราชการ บทบาทหน้าที่ของข้าราชการในฐานะเป็นพลเมืองที่ดี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด

38. ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด

39. ส่งเสริม สนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการให้ไปศึกษา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน หรือปฏิบัติหน้าที่วิจัยและพัฒนาตามระเบียบที่ ก.ค.ศ.กำหนด

40. รักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ และเสริมสร้าง พัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และดำเนินการทางวินัย

แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

41. พิจารณาอนุญาตหรือยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

42. สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย

43. สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่รับโทษจำคุก โดยคำสั่งของศาล หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้ กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษออกจากราชการ

44. วิเคราะห์และจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษา

45. วางระเบียบ ออกประกาศ และข้อบังคับของสถานศึกษา

46. เสนอขอจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไป

47. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือบุคคลเพื่อพิจารณาและเสนอ ความคิดเห็นหรือปฏิบัติการอย่างใด อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษา หรือสถานศึกษา

สรุปได้ว่า อำนาจหน้าที่โดยรวมแล้วมองเห็นได้ว่า ขอบวัตถุประสงค์ของ สถานศึกษาที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลบัญญัติขึ้นเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในภารกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และ การบริหารทั่วไป ซึ่งบทบาท อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตาม อัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดการประเมิน ผู้เรียนจัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็น สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติร่วมกับบุคคล ชุมชน ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสาร หลักฐาน ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จาก ทรัพย์สินของสถานศึกษาการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษายกย่องเชิดชูข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รักษาวินัยโดยเคร่งครัด อยู่เสมอ และเสริมสร้าง พัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีวินัย วิเคราะห์และจัดทำนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาวางระเบียบ ออกประกาศ และข้อบังคับของ

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความเป็นมาของธรรมาภิบาลสากล

ธรรมาภิบาลหรือภาษาอังกฤษเรียกว่า Good Governance เป็นเรื่องที่ถูกสังคมทุกประเทศไม่ว่าประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้วต้องการให้เกิดขึ้นโดยความหมายของ Governance เพียงคำเดียวหมายถึงกรอบในการบริหารจัดการองค์กรต่างๆเมื่อนำไปใช้ในการบริหารระดับบริษัทก็จะเรียกว่า Corporate Governance และหากนำไปใช้ในราชการก็จะเรียกว่า Public Governance ซึ่งกรอบการบริหารจัดการนี้ย่อมมีทั้งดีและไม่ดีสำหรับดีเรียกว่า Good Governance สำหรับไม่ดีก็เรียกว่า Bad Governance (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงานข้าราชการพลเรือน 2546, หน้า 11)

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2552, หน้า 27 - 30) ระบุว่าหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่ลุกลามไปทั่วโลกรวมถึงประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญหลายๆ องค์กร เช่นองค์การสหประชาชาติธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้ร่วมมือกันหาแนวทางฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและยากจนได้ข้อสรุปร่วมกันว่าหลักการแก้ไขและป้องกันวิกฤติเศรษฐกิจที่ยั่งยืนคือการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อบริหารจัดการประเทศของภาครัฐโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นเงื่อนไขสำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 เช่นกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ตั้งเงื่อนไขว่าประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินต้องสร้างหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นทั้งต้องปฏิบัติตามหลักการโดยเคร่งครัดส่วน United Nations Development Programmed (UNDP) สนับสนุนให้จัดทำโครงการนำร่องเพื่อกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นรวมทั้งส่งเสริมเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ Asian Development Bank (ADB) เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ให้ทุนสนับสนุนประเทศไทยค่อนข้างมากดังเห็นได้จากบุงบงชัยเจริญวัฒน์และบุญมีลี (2544, หน้า 1) ให้ทัศนะว่าช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2511-2540 ประเทศไทยได้รับทุนความช่วยเหลือจากADB ในรูปของเงินกู้ประมาณ 4.25 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาและอีก 37.4 พันล้านเหรียญ ในรูปของความช่วยเหลือพิเศษภายใต้เงื่อนไขดังนี้ 1) การกระจายอำนาจและการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กร

ของรัฐ 3) การเร่งให้เกิดการปรับโครงสร้างเพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
 4) การลดบทบาทการแทรกแซงของรัฐและการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจไทย 5) การส่งเสริมให้
 เกิดการประสานงานในขั้นตอนของการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ 6) การสนับสนุนให้
 ปฏิรูปกฎหมายและระบบตุลาการ

สัมมาจริย (2553, หน้า 162) ได้กล่าวว่าธรรมาภิบาลหมายถึง
 การบริหารการจัดการดูแลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างภาครัฐภาคสังคมภาคเอกชน
 และประชาชนทั่วไปในทุกๆ ด้านและทุกๆ ระดับเพื่อให้มีการวางกรอบการทำงานอย่างเป็น
 ระบบที่มีความสัมพันธ์วิธีการและมีเครื่องมือที่ก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดีด้วย
 ความเป็นธรรมเคารพสิทธิอย่างเสมอกันมีระบบและการใช้กฎหมายที่ยุติธรรม
 มีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมีความโปร่งใสมีความคงเส้นคงวา
 สามารถตรวจสอบได้รับรู้ได้ เมื่อตัดสินใจแล้วเปิดเผยเหตุผลได้การใช้อำนาจมีที่มาที่ไป
 อย่างเปิดเผยชัดเจนและสามารถสั่งการได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

โดยสรุปหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
 ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาการขาดการปกครองที่ดี
 เพื่อการบริหารประเทศธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่มีความเชื่อพื้นฐานว่าเป็นสิ่งที่จะช่วย
 แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจทั้งยังเป็นส่งเสริมประชาธิปไตยโดยมีลักษณะเปิดให้ประชาชนมี
 สิทธิเสรีภาพการพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจเสรีนิยมให้ความเป็นธรรมกับทุกภาคส่วนมากขึ้น
 และสามารถพัฒนาประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืนรวมถึงจะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับ
 จากนานาประเทศมากขึ้นจึงได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหาร
 จัดการองค์กรระดับต่างๆ ของรัฐธรรมาภิบาลทำหน้าที่เป็นกลไกเครื่องมือและแนว
 ทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจสังคมและการเมืองโดยเน้นความจำเป็น
 ของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจังและ
 ต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมทาง
 กฎหมายมีเสถียรภาพมีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพมีความโปร่งใส
 และสามารถตรวจสอบได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและค้ำค้ำ

2. ความหมายของธรรมาภิบาล

ความหมายของธรรมาภิบาล (Good governance) คำว่า Good governance
 ซึ่งอาจจะมีการใช้คำศัพท์อยู่ด้วยกันหลายคำ เช่น ธรรมาภิบาล บรรษัทภิบาล ธรรมรัฐ

การปกครองที่ดี คำว่า ธรรมาภิบาล ในภาษาไทยมาจากคำว่า “ธรรม” รวมกับ “อภิบาล” เป็นธรรมาภิบาล ซึ่งหมายถึง การปกครอง หรือการบริหารจัดการด้วยระบบคุณธรรม ความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาลนี้ได้มีผู้ให้ความหมายในหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

อานันท์ ปันยารชุน อธิบายความหมายของ Good governance คือ “ผลลัพธ์ ของการจัดการ กิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั้งในภาครัฐและเอกชนมีผล ประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การประสานผล ประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ โดยสาระ Good Governance คือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่ารัฐบาลจะสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับ ประชาชน” (ปาฐกถา Good governance กับอนาคตประเทศไทย, 25 มีนาคม 2541)

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชณี ภูตระกูล (2549, หน้า 36) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของ สังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนา ประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

นนทพล เรืองวิวงศ์ (2550, หน้า 29) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล หมายถึง การมีส่วนร่วม คือความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจวางอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม และให้มั่นใจว่า เสียงของคนยากจนและคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนิน นโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสวนเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร

สุทัศน์าสุทธิกุลสมบัติ (2550, หน้า 1) ให้ความหมายของธรรมาภิบาลไว้ ว่ากระบวนการตัดสินใจที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งธรรมาภิบาล (Governance) ได้ให้ความสำคัญกับองค์กรที่มีรูปแบบ (Formal) และไม่มีรูปแบบ (Informal) คนที่อยู่ในองค์กรเป็นผู้ตัดสินใจการกระทำตามโครงสร้างและแนวทางที่ได้กำหนดไว้

สุทธิพร บุญส่ง (2550, หน้า 77) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การจัดการบริหารประเทศที่ดีทุกๆ ด้านและทุกระดับ ซึ่งรวมถึงการจัดระบบองค์กรและ

กลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการองค์กรของรัฐและรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล องค์กรเอกชน การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล องค์กรเอกชน ชมรม และสมาคมเพื่อกิจกรรมต่างๆ นิติบุคคล ภาคเอกชนและภาคประชาชน มีการกำหนด ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ

มุตตา คงคีน (2551, หน้า 19) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมนูญบริหาร เป็นกลไกการ ดำเนินงานทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ โดยดำเนินการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาควิชาเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน และอยู่ร่วมกันอย่าง สงบสันติสุข

ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ (2553) กล่าวว่า หลักธรรมนูญบริหาร หมายถึง วิธีการที่ดีที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรหรือประเทศให้ดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพ มีคุณธรรมโปร่งใส ยุติธรรมและตรวจสอบได้และมีประสิทธิภาพในการ แก้ปัญหาของสังคม นำมาซึ่งความเจริญในด้านต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อสังคมและ ประเทศชาติ

คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, หน้า 82) ได้ให้ ความหมายของการใช้หลักธรรมนูญบริหาร (Good Governance) หมายถึงการปกครอง การบริหารการจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่างๆในโรงเรียนให้เป็นไปในครรลอง คลองธรรมนอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐ และเอกชนหลักธรรมนูญที่ใช้บริหารงานนี้ครอบคลุมถึงหลักธรรมนูญทางศาสนา ศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวงที่บุคคลทั้งหลายพึงมีและ พึงปฏิบัติกล่าวโดยสรุปธรรมนูญบริหาร (Good Governance) หมายถึงหลักการบริหาร แนวใหม่เป็นการบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลักการทำงานที่ มีความเชื่อมั่นว่าจะได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดคือมีความเป็นธรรมความสุจริตความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความโปร่งใสมีจิตรับผิดชอบ ภายใต้กฎระเบียบมีแนวปฏิบัติรองรับการดำเนินการเพื่อการพัฒนาของประเทศโดยมีการ เชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคมคือภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคมให้มีความสอดคล้องสนับสนุนกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่าง มั่นคงและยั่งยืน

ลูติร์ตัน เอี่ยมสกุล (2555, หน้า 20) กล่าวไว้ว่า ธรรมนูญฉบับใหม่ทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนและเป็นแนวทางการดำเนินงานที่มีพื้นฐานระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรม มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่าธรรมนูญฉบับใหม่ (Good Governance) หมายถึงหลักการการบริหารสถานศึกษาตามกระบวนการจัดการบ้านเมืองและสังคมทั้งภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนที่ดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลใช้แนวทางประชาธิปไตยและเคารพในสิทธิมนุษยชนโดยมีการเชื่อมโยงความถูกต้องเป็นธรรมสุจริตโปร่งใสความรับผิดชอบความเสมอภาคการมีส่วนร่วมให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสังคมการเมืองอย่างสมดุลส่งผลให้สังคมดำรงอยู่อย่างสันติมีความเข้มแข็งตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืนและมีเสถียรภาพ

3. ความสำคัญและความจำเป็นของธรรมนูญฉบับใหม่

หลักธรรมนูญฉบับใหม่เป็นกระบวนการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยการร่วมมือจากภาครัฐบาล ภาคเอกชนและภาคประชาชน ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งองค์ประกอบของหลักธรรมนูญฉบับใหม่นี้ หากมีการนำมาใช้ในหน่วยงานหรือในองค์กรจะนำมาซึ่งความสำเร็จ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเป็นการบริหารที่อยู่บนความชอบธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการบริหารด้วยหลักธรรมนูญฉบับใหม่มีความสำคัญ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 25 อ้างถึงใน กมลวรรณจิ๋ว น้อยด, 2557, หน้า 26) กล่าวถึง ความสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 ไว้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือการบริหารงานตามหลักธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นการบริหารราชการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละเรื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐไม่มีขั้นตอน โดยการบริหารนั้นจะบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ต้องได้รับ

ความร่วมมือจากทั้งภาคประชาชน ภาครัฐบาล และภาคเอกชน

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 27-29) กล่าวว่า สารสำคัญของหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมนูญบ้านเมือง พอสรุเป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษา ดังนี้

1. พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานอื่นของรัฐในกำกับของราชการฝ่ายบริหาร แต่ไม่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นการบริหารงานเพื่อ

2.1 เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

2.2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

2.3 มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

2.4 ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น

2.5 มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์

2.6 ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการ

ตอบสนองตามความต้องการ

2.7 มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

3. การบริหารเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน มีแนวทางดังนี้

3.1 กำหนดภารกิจตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับ

แนวนโยบาย

3.2 ปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้

3.3 จัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ ผลดี ผลเสีย ก่อนเริ่มดำเนินการ

3.4 รับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคม

3.5 แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการโดยเร็ว

4. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ให้

ปฏิบัติดังนี้

4.1 จัดทำแผนปฏิบัติล่วงหน้า

4.2 โฉมแผนให้มีรายละเอียด ขั้นตอน ระยะเวลา และงบประมาณ

ในการดำเนินการ

4.3 จัดให้มีการติดตามและประเมินผลปฏิบัติ

4.4 เมื่อเกิดผลกระทบต่อประชาชนในการปฏิบัติตามภารกิจ ให้เป็นหน้าที่ต้องแก้ไขและบรรเทาผลกระทบหรือเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

5. การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่า ในเชิงภารกิจของรัฐให้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 กำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จ และงบประมาณและเผยแพร่ให้ส่วนราชการและประชาชน

5.2 ทำบัญชีต้นทุนงานบริการสาธารณะตามกำหนด

5.3 ให้มีความคุ้มค่าในการปฏิบัติ

5.4 ถ้ามีการดำเนินการขออนุญาต ขออนุมัติหรือความเห็น
แจ้งผลภายใน 15 วัน

5.5 วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาใดๆ โดยเร็ว

5.6 ปกติให้สิ่งราชการเป็นลายลักษณ์อักษร

6. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ปฏิบัติดังนี้

6.1 จัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ

6.2 คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการโดยความเห็นชอบ
ของ คณะรัฐมนตรี สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ แนวทางการกระจายอำนาจก็ได้

6.3 ให้จัดทำแผนภูมิ ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการเปิดเผยไว้

6.4 จัดศูนย์อำนวยความสะดวกเป็นศูนย์บริการเพิ่ม

6.5 ให้จัดเจ้าหน้าที่ไว้ศูนย์บริการร่วม

6.6 ให้จัดศูนย์บริการร่วมไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดที่ว่าการอำเภอ

7. การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ ให้ดำเนินการ ดังนี้

7.1 จัดให้มีการทบทวนภารกิจ

7.2 ห้ามมิให้จัดตั้งหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายกัน

7.3 สํารวจตรวจสอบและทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบของ
หน่วยงาน

7.4 ให้สำนักงานกฤษฎีกาเสนอแนะต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
เมื่อเห็นว่ากฎหมายระเบียบ ไม่สอดคล้องหรือเหมาะสมเป็นอุปสรรค เพื่อดำเนินการแก้ไข
ปรับปรุงต่อไป

8. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ดำเนินการ ดังนี้

8.1 บริการประชาชน หรือติดต่อประสานงานกับส่วนราชการด้วยกัน โดยกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จให้เป็นที่รับทราบ

8.2 ตอบคำถามหรือแจ้งการดำเนินงานให้ทราบภายใน 15 วัน

8.3 จัดให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

8.4 ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จัดให้มีระบบเครือข่ายกลางขึ้น เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของประชาชน

8.5 ถ้ามีการร้องเรียน เสนอแนะหรือความเห็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการ อุปสรรคความยุ่งยากหรือปัญหาต้องพิจารณาให้ลุล่วง อาจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก็ได้

8.6 ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจ ออกกฎ ระเบียบ หรือประกาศปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมโดยเร็ว

8.7 ให้ปฏิบัติราชการโดยปกติเป็นเรื่องเปิดเผย

8.8 จัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายแต่ละปี สามารถดูหรือตรวจสอบได้

9. การประเมินผลการปฏิบัติราชการให้ดำเนินการ ดังนี้

9.1 จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของประชาชน

9.2 อาจจัดให้มีการประเมินภาพรวมของผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับ

9.3 จัดประเมินผลการปฏิบัติงานตามตำแหน่งประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ของหน่วยราชการ

9.4 ถ้าการบริการของส่วนงานใดมีคุณภาพ และเป็นไปตามเป้าหมายแก่ประชาชนพอใจให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เสนอ คณะรัฐมนตรีจัดสรรเงินเพิ่มพิเศษ เป็นบำเหน็จความชอบแก่หน่วยราชการนั้นๆ

9.5 ให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเสนอให้รางวัลต่อ คณะรัฐมนตรีสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพของส่วนราชการจากธรรมาภิบาลปฏิบัติ

ตามพระราชกฤษฎีกาการบริหารจัดการที่ดี ภาครัฐตั้งกล่าวสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำเป็นต้องนำมาปฏิบัติ โดยประยุกต์ให้เท่าที่จำเป็น จึงคาดว่าจะทำให้การบริหารจัดการ
สถานศึกษาเป็นไปด้วยดี ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

สรุปได้ว่า ความสำคัญและความจำเป็นในการบริหารงานด้วยหลัก
ธรรมาภิบาลเป็นสิ่งที่ทุกหน่วยงานและทุกองค์กร ไม่สามารถปฏิเสธที่จะนำมาสู่การปฏิบัติ
ได้ เพราะการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลนี้ ได้นำมาซึ่งการพัฒนาองค์กร และ
เป็นการทำงานที่มีระบบอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงาน
เอกชน หน่วยงานรัฐบาล หรือแม้แต่ภาคประชาชน หากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้
ในการปฏิบัติงานแล้ว ก็จะนำองค์กรนั้นสู่การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ
แม้แต่การนำหลักธรรมาภิบาลนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็น
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ส่งผลให้โรงเรียนมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่สูงขึ้น
จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ
บริหารงานอันประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมี
ส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อการที่ผู้บริหารจะได้บริหาร
โรงเรียนให้มีความก้าวหน้า พัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ
อย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากภายนอก และนำมาซึ่งการให้ความร่วมมือในการ
พัฒนาโรงเรียนสืบไป

4. องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการ
บ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และต่อมาได้ตราพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์
และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูป
ราชการ โดยกำหนดให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติราชการตามหลักการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล ซึ่งมีองค์ประกอบของธรรมาภิบาล ด้วยหลักการ
6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม (Rule of law) 2) หลักคุณธรรม (Morality) 3) หลักความ
โปร่งใส (Transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบ
(Responsibility) 6) หลักความคุ้มค่า (Effectiveness) ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ปาริชาติเทพอารักษ์ (2550, หน้า 50) ได้แสดงความเห็นว่า
ธรรมาภิบาลเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการพัฒนาคือส่วนที่เป็นวิธีการหมายถึงเครื่องมือหรือ

กลไกของการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาในส่วนที่เป็นเป้าหมายหมายถึงระบบบริหารจัดการที่เมืองคัมพรประกอบสำคัญคือมีความเป็นประชาธิปไตยประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพตลอดจนการเคารพสิทธิมนุษยชนและยึดมั่นในความสุขจิตความถูกต้องดีงามและโปร่งใสประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการดังนี้

1. หลักนิติธรรมเป็นหลักที่ถือเป็นกฎกติกาในสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องดังนั้นการตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรมการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิกระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจนมีระบบลงโทษที่เหมาะสมรวมทั้งมีการบังคับใช้ที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะช่วยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดโดยการใช้อำนาจรัฐและจะเกิดผลในทางตรงกันข้ามหากกฎหมายและระบบยุติธรรมอ่อนแอจะก่อให้เกิดพฤติกรรมแสวงหาประโยชน์จากข้อกฎหมายและแพร่กระจายอย่างกว้างขวางนำไปสู่การทุจริตการใช้อำนาจหน้าที่ต้องใช้อย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและกระทบต่อการลงทุนทางเศรษฐกิจ

2. หลักคุณธรรมเป็นการพัฒนาให้บุคลากรของภาครัฐยึดมั่นในความถูกต้องดีงามสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตขยันอดทนมีระเบียบวินัยธรรมาภิบาลเป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพและยึดถือระบบคุณธรรมโดยมีความเชื่อว่าระบบคุณค่าและค่านิยมต่างๆ ของระบบราชการเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของข้าราชการและชี้แนะวิธีการให้บริการแก่ประชาชนด้วย

3. หลักความโปร่งใสถ้าการทำงานของภาครัฐมีระบบการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสและเปิดเผยประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ถึงวิธีการและขั้นตอนการทำงานมีโอกาสเข้ามาตรวจสอบการทำงานของรัฐจะทำให้ความดีมีประสิทธิภาพและการสุจริตประพฤติมิชอบของข้าราชการลดลง

4. หลักการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่ทวีความสำคัญต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองมากขึ้นทุกขณะเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจการดำเนินการของโครงการรวมถึงได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการที่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ

โดยมีการแสดงทัศนะต่างๆต่อการดำเนินงานที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่เพื่อให้รัฐบาลนำไปประกอบการตัดสินใจระดับนโยบายการให้คำแนะนำปรึกษาร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ตลอดจนควบคุมการดำเนินงานดังนั้นก็การมีส่วนร่วมจึงเป็นการสื่อสารสองทางมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างรัฐกับประชาชนซึ่งเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างความสามัคคีในชาติในขณะเดียวกันจะก่อให้เกิดกระบวนการติดตามตรวจสอบนโยบายและการดำเนินการของรัฐให้ดำเนินงานที่รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

5. หลักความคุ้มค่าการพัฒนาที่ยั่งยืนรัฐจะต้องบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมคำนึงถึงความประหยัด คุ้มค่าทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพโดยยึดถือประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุด

6. หลักความสำนึกรับผิดชอบเป็นกระบวนการทำงานที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้นความสำนึกรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานต้องมีลักษณะสำคัญ 6 อย่างคือมีเป้าหมายชัดเจนทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน มีประสิทธิภาพขจัดพฤติกรรมที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดความรับผิดชอบทำงานอย่างไม่หยุดยั้งและการมีแผนสำรองการติดตามประเมินผลการทำงานเนื่องจากภาครัฐเป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่สำหรับการบริหารจัดการกิจการของรัฐทุกระดับดังนั้นจึงต้องสร้างเครื่องมือและวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบโดยเฉพาะต่ออำนาจหน้าที่การบริหารและการเงินการบังคับให้เกิดความรับผิดชอบและตรวจสอบได้จะเป็นการตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมข้าราชการให้รับผิดชอบต่อการกิจต่อสังคมกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาของประชาชน เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลที่ตามมาจากการกระทำของตนเอง

สุทัศน์า สุทธิกุลสมบัติ (2552, หน้า 1 – 3) ได้กล่าวไว้ถึงหลักการของ ธรรมาภิบาลหรือ Good Governance ตามที่ UNESCAP กำหนดไว้มี 8 หลักการคือดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participatory) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งชายหญิงคือการตัดสินใจที่สำคัญในสังคมและสร้างความสามัคคีให้เกิดกับประชาชนการมีส่วนร่วมสามารถทำได้โดยอิสระไม่มีการบังคับสมาชิกเต็มใจให้ความร่วมมือด้วยตนเองหรือมีส่วนร่วมผ่านหน่วยงานสถาบันหรือผู้แทนตามระบอบประชาธิปไตย

2. การปฏิบัติตามกฎ (Rule of Law) ธรรมาภิบาลต้องการความถูกต้องตามกรอบของกฎหมายไม่เลือกปฏิบัติไม่ลำเอียงมีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมกับประชาชนโดยเท่าเทียมกันทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย

เดียวกัน

3. ความโปร่งใส (Transparency) ความโปร่งใสเป็นการตรวจสอบความถูกต้องที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาสิ่งนี้ช่วยแก้ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันได้ทั้งในภาครัฐและเอกชนสื่อจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากสำหรับการตรวจสอบและรายงานผลงานดำเนินงานโดยการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องให้แก่สังคมได้รับทราบ

4. ความรับผิดชอบ (Responsiveness) ความรับผิดชอบเป็นการพยายามให้คนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดสำหรับการปฏิบัติงานกล้าที่จะติดกล้าที่จะตัดสินใจและรับผิดชอบต่อผลการคิดและการตัดสินใจนั้นๆ

5. ความสอดคล้อง (Consensus Oriented) ความสอดคล้องต้องกันเป็นการกำหนดและสรุปความต้องการของคนในสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากโดยพยายามหาจุดสนใจร่วมกันและความต้องการที่สอดคล้องกันของสังคมมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมการจะพัฒนาสังคมได้ต้องทราบความต้องการที่สอดคล้องต้องกันของสังคมนั้นๆ ด้วยวิธีการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ก่อน

6. ความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) ความเสมอภาคเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับจากรัฐบาลทั้งการบริการด้านสวัสดิการตลอดจนสาธารณูปโภคด้านอื่นๆ

7. หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) คือวิธีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยการผลิตและจำหน่ายเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่างบเงินที่ลงทุนหรือการใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติโดยพัฒนากระบวนการเพิ่มผลผลิตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

8. หลักการมีเหตุผล (Accountability) การมีเหตุผลเป็นความต้องการในทุกสังคมประชาชนทุกคนต้องตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนด้วยผลที่สมเหตุสมผลการมีเหตุผลไม่สามารถกระทำได้ถ้าปราศจากการปฏิบัติตามกฎหมายความโปร่งใสและตรวจสอบได้

คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, หน้า 82 – 83)

ได้ระบุว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีควรประกอบไปด้วย

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง หลักการที่มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนโดยมีกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นธรรมมีการบังคับใช้กฎหมายข้อบังคับต่างๆ อย่างเสมอภาค

ไม่มีการเลือกปฏิบัติไม่มีมาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard) มีการดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมายไม่ให้ใช้กฎหมายไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมค่านึงสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมของบุคคลในโรงเรียน

2. หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึงการยึดมั่นในความถูกต้องดีงามทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาปลอดจากการทำผิดวินัยปลอดจากการทำผิดกฎหมายปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้มีความซื่อสัตย์จริงใจขยันอดทนมีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริต

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึงการบริหารที่ยึดหลักการเปิดเผยตรงไปตรงมาและเข้าใจง่ายมีความชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารงานในทุกๆ ด้านเช่นการมีระบบงานที่ชัดเจนมีระบบคุณธรรมในการเลือกหรือแต่งตั้งบุคลากร รวมถึงการให้คุณให้โทษการเปิดโอกาสให้สังคมภายนอกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยองค์ประกอบเครื่องชี้วัดความโปร่งใสมี 4 ด้านคือความโปร่งใสด้านโครงสร้างระบบงานด้านระบบการให้คุณด้านระบบการให้โทษและด้านการเปิดเผยระบบงาน

4. หลักความมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการรับรู้การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นให้คำปรึกษาร่วมวางแผนปฏิบัติการทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการประกอบการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนการวางแผนร่วมกันและการพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

5. หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึงหลักการเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบซึ่งสะท้อนความรับผิดชอบต่อสาธารณะและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบในการตัดสินใจความรับผิดชอบต่อผลงานหรือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งส่งผลกระทบต่อสาธารณะและมีระบบติดตามผล

6. หลักความคุ้มค่า (Value for money) หรือหลักประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) หมายถึงการบริหารจัดการ

ที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมสำหรับการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนรวมทั้งป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและมีความสามารถที่จะแข่งขันกับภายนอก

กมลวรรณจิ๋ว (2557, หน้า 17 – 23) ได้กล่าวไว้ถึงหลักการของธรรมาภิบาลหรือ Good Governance ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) ได้แก่การตรากฎหมายกฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม (Morality) ได้แก่การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจขยันอดทนมีระเบียบวินัยประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Accountability) ได้แก่การสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม (Participation) ได้แก่การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นสำหรับการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่นๆ

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่การตระหนักในสิทธิหน้าที่รวมถึงความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy) ได้แก่การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าบริการที่มีคุณภาพ

สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สรุปว่าองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของแต่ละบุคคลแต่ละหน่วยงานและองค์การต่างๆ มีความแตกต่างกันไปบ้างแต่ส่วนใหญ่นโยบายและหลัก เกณฑ์การปฏิบัติจะคล้ายกันและอยู่ในกรอบของหลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และต่อมาได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปราชการโดยกำหนดให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลซึ่งมีองค์ประกอบของธรรมาภิบาลด้วยหลักการ 6 ด้านได้แก่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรมหลักความโปร่งใสหลักความมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

5. แนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

สถานการณ์ในปัจจุบันทั้งภายในและต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นสังคมข่าวสารได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันข้าราชการในฐานะที่เป็นสถาบันหลักของชาติจะต้องปรับแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการร่วมกันสร้างความเป็นเอกภาพและความสามัคคีในหมู่ข้าราชการเพื่อให้การประสานงานราชการด้านต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพขณะเดียวกันก็ต้องปรับเปลี่ยนระบบการทำงานโดยเน้นให้ความสำคัญกับการให้บริการประชาชนรวมทั้งข้าราชการต้องปรับทัศนคติการทำงานโดยยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของการเป็นข้าราชการที่ดีที่มีคุณภาพปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละซื่อสัตย์สุจริตอุทิศเวลากำกับงานราชการอย่างจริงจังและเป็นที่ยังชีพของประชาชนอย่างแท้จริงอันจะช่วยส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความสงบสุขและพัฒนาอย่างรวดเร็วต่อไป การศึกษาถึงแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จึงเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานโดยมีผู้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

พัชรศรีศรีเมือง (2549, หน้า 11 - 18) ได้สรุปสาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ.2546 หรือ “ธรรมาภิบาล” โดยการชี้ให้เห็นวัตถุประสงค์ของการบริหารราชการและเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการของหน่วยงานทางการศึกษาดังนี้

เป้าหมายข้อที่ 1 เกิดประโยชน์สุขของประชาชนมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. การกำหนดภารกิจส่วนราชการต้องกำหนดอย่างมีกรอบวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศและประชาชน
2. วางระบบการทำงานให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตรวจสอบได้มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม
3. ก่อนการดำเนินงานต้องมีการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียให้ครบถ้วนมีกลไกการทำงานที่ชัดเจนโปร่งใสทุกขั้นตอนถ้ามีผลกระทบต่อประชาชนต้องทำการชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
4. ระหว่างทำงานตามภารกิจต้องรับฟังความคิดเห็นและสำรวจความพึงพอใจของสังคมเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
5. ระหว่างทำงานตามภารกิจต้องรับฟังความคิดเห็นและสำรวจความพึงพอใจของสังคมเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

เป้าหมายข้อที่ 2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐวิธการทำงานของราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ว่าด้วยการเน้นแผนการทำงานที่มีวัตถุประสงค์ที่จะชี้วัดผลลัพธ์ของงานมีดังนี้

1. การทำงานของส่วนราชการต้องสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างชัดเจน
2. มีการบริหารราชการแบบบูรณาการคือการร่วมมือกันทำงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการทำงานในทิศทางเดียวกัน
2. ให้พัฒนาส่วนราชการให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง
3. กำหนดข้อตกลงการทำงานเพื่อเป็นมาตรการเพื่อกำกับการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์
4. กำหนดแผนการบริหารส่วนราชการให้มีเป้าหมายชัดเจนสามารถกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายข้อที่ 3 มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. หลีกเลี่ยงความโปร่งใสส่วนราชการต้องกำหนดเป้าหมายและแผนการทำงานระยะเวลาแล้วเสร็จจำนวนงบประมาณเพื่อให้ข้าราชการและประชาชนทราบ

เพื่อให้เกิดความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

2. หลักความคุ้มค่าส่วนราชการต้องทำบัญชีต้นทุนสำหรับการบริการสาธารณะแต่ละประเภทและรายจ่ายต่อหน่วยเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างปัจจัยนำเข้าและผลลัพธ์ที่ได้เพื่อประเมินว่าควรจะทำต่อไปหรือยุบเลิกรวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างต้องทำโดยเปิดเผยและเที่ยงธรรม

3. หลักความชัดเจนการปฏิบัติราชการ

3.1 การทำงานระหว่างส่วนราชการด้วยกันถ้าต้องได้รับความเห็นชอบหรืออนุญาตจากอีกส่วนราชการให้ส่วนราชการผู้เห็นชอบหรืออนุญาตต้องดำเนินการภายใน 15 วันเว้นแต่ได้ประกาศกำหนดเวลาไว้ล่วงหน้าแล้วว่าต้องเกิน 15 วัน เพราะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย

3.2 การวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาต่างๆส่วนราชการต้องทำเองโดยเร็วและหลีกเลี่ยงการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาเพื่อมิให้ใช้เวลาพิจารณานาน

3.3 การพิจารณาในรูปคณะกรรมการให้มีผลผูกพันผู้แทนส่วนราชการถึงแม้จะไม่ได้เข้าร่วมประชุมและจะต้องบันทึกเสียงข้างน้อยไว้ด้วยเพื่อให้เกิดหลักที่ชัดเจนในความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนส่วนราชการนั้น

3.4 การสั่งราชการต้องเป็นลายลักษณ์อักษรถ้าสั่งด้วยคำพูดต้องมีบันทึกคำสั่งนั้นเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันคำสั่งที่แน่นอนมีความรับผิดชอบทั้งผู้สั่งและผู้ปฏิบัติงาน

เป้าหมายข้อที่ 4 ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นการกำหนดให้ส่วนราชการลดเวลาการพิจารณาสั่งการอนุญาตอนุมัติหรือการทำงานที่มีผลต่อประชาชนโดยตรงให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. กระจายอำนาจตัดสินใจส่วนราชการต้องให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ผู้มีตำแหน่งรับผิดชอบโดยตรงมุ่งให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อประชาชนมากที่สุดในส่วนราชการให้มีเกณฑ์การควบคุมติดตามกำกับดูแลการใช้อำนาจและความรับผิดชอบของผู้มอบและผู้รับอำนาจเพื่อเป็นกรอบทำงานโดยไม่ต้องเพิ่มขั้นตอนการทำงานเกินความจำเป็นให้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือโทรคมนาคมมาช่วยเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่ายและเมื่อมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบด้วยให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ไทยโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการกระจายอำนาจความรับผิดชอบและลดขั้นตอนเพื่อให้ส่วนราชการใช้เป็นแนวปฏิบัติ

ทุกส่วนราชการต้องทำแผนภูมิขั้นตอนระยะเวลารายละเอียดการทำงานอย่างเปิดเผยต่อประชาชนเป็นการลดขั้นตอนการติดต่อสอบถามการทำความเข้าใจกับประชาชนที่เข้ามาขอรับบริการจากหน่วยงานของรัฐเพื่อความสะดวกรวดเร็วของประชาชน

2. การจัดตั้งศูนย์บริการร่วมให้ทุกกระทรวงมีส่วนราชการที่เป็นศูนย์บริการร่วมเพื่อการประสานงานกับประชาชนขึ้นมาแห่งเดียวเพื่อใช้ติดต่อสอบถามขอข้อมูลขออนุมัติหรือขออนุญาตได้พร้อมกันทุกเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงนั้นศูนย์บริการร่วมต้องมีเจ้าหน้าที่และแบบพิมพ์ที่จำเป็นต้องใช้สำหรับการให้บริการกับประชาชนครบถ้วนโดยเจ้าหน้าที่ต้องสามารถแจ้งรายละเอียดรับเอกสารที่จำเป็นแจ้งระยะเวลาดำเนินการเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับส่วนราชการอื่นเพื่อดำเนินการเรื่องนั้นๆ ให้ถูกต้องถ้ากรณีศูนย์บริการร่วมไม่สามารถดำเนินการด้วยมีปัญหาหรืออุปสรรคเพราะไม่ถูกต้องหรือขัดกับกฎระเบียบที่กำหนดให้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทยทราบเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไปแนวทางการตั้งศูนย์บริการร่วมนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอจัดให้มีขึ้นในจังหวัดหรืออำเภอแล้วแต่กรณีตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

เป้าหมายที่ 5 การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการเป็นการกำหนดให้ส่วนราชการมีการตรวจสอบภายในเพื่อปรับปรุงการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และแผนการทำงานโดยดำเนินการดังนี้

1. ทบทวนภารกิจส่วนราชการต้องทบทวนภารกิจตามระยะเวลาที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทยกำหนดเพื่อตรวจว่าภารกิจใดควรจะดำเนินการต่อหรือยุบเลิกโดยคำนึงถึงนโยบายของรัฐงบประมาณแผนการบริหารราชการแผ่นดินความคุ้มค่าของภารกิจถ้าเห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงต้องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับปรุงด้านโครงสร้างอัตรากำลังอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับภารกิจที่เกิดการเปลี่ยนแปลงกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทยวิเคราะห์ความจำเป็นของภารกิจของส่วนราชการแล้วอาจจะเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาปรับปรุงอำนาจหน้าที่โครงสร้างหรืออัตรากำลังของส่วนราชการก็ได้

2. การทบทวนกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับส่วนราชการมีหน้าที่สำรวจทบทวนเพื่อยกเลิกปรับปรุงหรือทำขึ้นใหม่และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

สำหรับกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ทันสมัยเพื่อลดภาระของประชาชนที่มาติดต่อราชการให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่ตรวจสอบกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับประกาศของแต่ละส่วนราชการถ้าล้ำสมัยและไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศหรือทำให้เกิดอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของประชาชนให้เสนอส่วนราชการปรับปรุงหรือยกเลิกต่อไปถ้าส่วนราชการนั้นไม่เห็นด้วยให้เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีวินิจฉัยต่อไป

เป้าหมายที่ 6 การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นการกำหนดแนวทางที่ให้ส่วนราชการต้องจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้ได้รับบริการโดยเร็วและเป็นการตรวจสอบความต้องการของประชาชนให้สามารถรับรู้ปัญหาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนโดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. การกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานส่วนราชการที่มีหน้าที่สำหรับให้บริการประชาชนหรือประสานงานระหว่างส่วนราชการต้องมีการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานพร้อมทั้งแจ้งให้ประชาชนทราบผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องกำกับให้งานที่รับผิดชอบแล้วเสร็จตามกำหนดถ้าไม่กำหนดระยะเวลาหรือกำหนดเวลาที่ล่าช้าเกินสมควรสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการไทยสามารถกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานให้ส่วนราชการนั้นก็ได้

2. การจัดระบบสารสนเทศส่วนราชการต้องจัดให้มีระบบสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนสำหรับการติดต่อสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของส่วนราชการนั้นกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศมีหน้าที่คอยช่วยเหลือด้านสารสนเทศทั้งด้านบุคลากรงบประมาณและข้อมูลการดำเนินการให้แก่ส่วนราชการที่ไม่สามารถจัดเครือข่ายสารสนเทศเป็นของตนเองได้

3. การรับฟังข้อร้องเรียนให้ส่วนราชการมีระบบการตอบคำถามเกี่ยวกับการทำงานหรือหน้าที่ของส่วนราชการให้ประชาชนทราบมีระยะเวลาการตอบที่ชัดเจนถ้าส่วนราชการใดได้รับข้อร้องเรียนขอเสนอแนะความคิดเห็นหรือมีปัญหาในการติดต่องานของประชาชนให้ส่วนราชการนั้นนำมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงหรือดำเนินการใดๆจนเสร็จสิ้นแล้วแจ้งผลให้ผู้แจ้งทราบด้วยส่วนราชการที่ออกกฎระเบียบให้ส่วนราชการอื่นปฏิบัติตามต้องตรวจกฎระเบียบที่ออกกว่าเป็นอุปสรรคหรือสร้างปัญหาให้กับผู้ปฏิบัติหรือไม่ถ้าได้รับการร้องเรียนจากส่วนราชการหรือข้าราชการให้ส่วนราชการที่ออกกฎพิจารณาทันทีแล้วแจ้งผลให้ทราบ

4. การเปิดเผยข้อมูลส่วนราชการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการให้ประชาชนทราบเว้นแต่เพื่อรักษาความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อย และคุ้มครองสิทธิของประชาชนส่วนราชการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณ รายจ่ายรายการจัดซื้อจัดจ้างและสัญญาใดๆ ที่มีการดำเนินการห้ามทำสัญญาที่มีข้อความไม่ให้เปิดเผยข้อความหรือข้อตกลงเว้นแต่เป็นข้อมูลที่ได้รับคุ้มครองโดยกฎหมาย

เป้าหมายข้อที่ 7 การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นการวัดผลการทำงานว่าได้ผลตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับเพียงใดรวมถึงเพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติราชการภายในองค์กรโดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1. ให้มีการประเมินผลโดยคณะผู้ประเมินอิสระเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของภารกิจความพึงพอใจของผู้รับบริการและคุ่มค่าในภารกิจ
2. ให้มีการประเมินผลประสิทธิภาพการบังคับบัญชา
3. การประเมินผลข้าราชการต้องประเมินทั้งการปฏิบัติงานเฉพาะตัวและประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้ทำงานเป็นทีมมากขึ้นให้มีการบำเหน็จความชอบหรือเงินรางวัลในกรณีที่ส่วนราชการผ่านการประเมินได้มาตรฐานได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายเพื่อเป็นการจูงใจให้ส่วนราชการมีการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, หน้า 47 – 48) ได้เสนอแนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับการบริหารว่าปัจจุบันการบริหารงานในภาครัฐได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมากในเรื่องความโปร่งใสของการดำเนินงานดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาว่าปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐจะลดลงซึ่งสิ่งที่จำเป็นต่อการบริหารงานของหน่วยงานในภาครัฐได้แก่

1. ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ความรับผิดชอบคือบุคคลองค์การและผู้ที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจซึ่งหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานต้องมีภาระความรับผิดชอบต่อสาธารณะเกี่ยวกับการกระทำกิจกรรมหรือการตัดสินใจใดๆ ซึ่งส่งผลต่อสาธารณะความรับผิดชอบที่กล่าวมาหมายถึงหน่วยงานภาครัฐต้องเปิดเผยข้อมูลการมีความยุติธรรมปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาคตรวจสอบได้โปร่งใสและดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมาย

2. ความโปร่งใสความโปร่งใสหมายถึงการตัดสินใจและการดำเนินการต่างๆ ต้องอยู่บนกฎระเบียบชัดเจนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในด้านนโยบายต่างๆ นั้นสาธารณะชนสามารถรับทราบและมีความมั่นใจว่าการดำเนินการของหน่วยงานรัฐนั้นมาจากความตั้งใจในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของนโยบาย

3. การปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบการที่องค์การภาครัฐใช้อำนาจหน้าที่หรือการแสวงหาผลประโยชน์ในทางส่วนตัวเหล่านี้ถือเป็นการทุจริตและการประพฤติมิชอบทั้งต่อองค์การภาครัฐเองและองค์การในภาคเอกชนการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานและการทำให้เกิดความโปร่งใสรวมไปถึงการปฏิรูประบบราชการจะเป็นเครื่องมือในการปราบปรามการฉ้อฉลและเสริมสร้างธรรมาภิบาล

4. การสร้างการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทสำหรับการตัดสินใจดำเนินนโยบายมีส่วนร่วมเพื่อการควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดกระบวนการตรวจสอบและร้องเรียนในกรณีที่เกิดความสงสัยในกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐได้เป็นอย่างดี

5. การมีกฎหมายที่เข้มแข็งธรรมาภิบาลมีพื้นฐานการดำเนินการอยู่บนกรอบของกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติมีการให้ความเสมอภาคเท่าเทียมเป็นธรรมกับทุกฝ่ายมีกฎหมายที่เข้มแข็งระบุงการลงโทษที่ชัดเจนและมีผลบังคับใช้ได้จะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาระบบการปกครองเพื่อป้องกันการละเมิดหรือฝ่าฝืนการมีระบบกฎหมายที่ดีจะส่งเสริมการปกครองตามหลักนิติธรรม

6. การตอบสนองที่ทันการธรรมาภิบาลเป็นหลักการให้การตอบสนองที่ทันการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในเวลาทันการ

7. ความเห็นชอบร่วมกันสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันธรรมาภิบาลจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานความต้องการที่แตกต่างกันให้บนพื้นฐานของประโยชน์ส่วนรวมและขององค์การเป็นหลัก

8. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลประสิทธิภาพและประสิทธิผลในหลักธรรมาภิบาลนั้นต้องการให้มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

9. ความเสมอภาคและความเกี่ยวข้องหลักธรรมาภิบาลจะเน้นให้บุคลากรทุกคนในองค์การรู้สึกมีส่วนร่วมหรือรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การดังนั้นควรให้

บุคลากรมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมหลักเพื่อช่วยสร้างความเติบโตให้กับหน่วยงาน
สรุปได้ว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ
การบริหารงานได้อีกทั้งยังเป็นกลไกควบคุมติดตามและตรวจสอบโดยมีประชาชนหรือ
องค์การภายนอกมีส่วนร่วมทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์การ
เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์การเป็นการสร้างสำนึกที่ดีสำหรับบริหารงาน
และการทำงานในองค์การและจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดีไม่ว่าจะเป็น
ในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพไม่สิ้นเปลืองการติดตามการทุจริตความ
โปร่งใสโดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบเนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการ
ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้นจะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงโดยมีการกิจ
ที่ต้องปฏิบัติตามคือการลดขั้นตอนและเวลาการให้บริการมีการปรับปรุงภารกิจของส่วน
ราชการให้กระชับชัดเจนอำนวยความสะดวกให้ประชาชนโดยให้ตั้งศูนย์บริการร่วมระหว่าง
ส่วนราชการและประชาชนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้โดยใช้
การบริหารที่มีประสิทธิภาพมีแผนงานรองรับการทำงานมีการวัดความคุ้มค่าของงาน
ที่ทำได้โดยอยู่ในกรอบของการบริหารราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

6. หลักธรรมาภิบาลกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุจากการมีโครงสร้างประชากรที่วัยสูงอายุ
เพิ่มขึ้นวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงคนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัยแต่มีปัญหาค
คุณภาพการศึกษาและระดับสติปัญญาของเด็กพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและ
ผลิตภาพแรงงานต่ำประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีการจัดสวัสดิการ
ทางสังคมในหลายรูปแบบแต่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคม
ได้อย่างทั่วถึงความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากรและโอกาสการเข้าถึงทรัพยากร
เป็นปัญหาการพัฒนาประเทศสังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม
และจริยธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายรวมถึงเผชิญปัญหา
การแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนันโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและ
เยาวชนแต่คนไทยตื่นตัวทางการเมืองและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและ
ธรรมาภิบาลมากขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11, 2554, หน้า 5)

ต้องมีการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้
ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพิ่มประสิทธิภาพการ

กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาระบบและกลไกการป้องกัน
ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมี
โอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึง
ทรัพยากรควบคู่ไปกับปลูกจิตสำนึกและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม(แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11,2554, หน้า 10)

แผนพัฒนาฯฉบับที่ 11 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นตัวชี้นำทิศทางการพัฒนา
ประเทศในระยะกลางเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะยาวที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้อง
ร่วมกันกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2570 ซึ่งกำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความ
เป็นไทยมีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลัก
ธรรมาภิบาลการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึงมีคุณภาพสังคมมีความปลอดภัยและ
มั่นคงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกันระบบการผลิตเป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานบนฐานทางเศรษฐกิจที่
พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลกสามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและสังคมโลกได้อย่างมี
ศักดิ์ศรี”(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11,2554, หน้า 10)

รัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนและวางรากฐานธรรมาภิบาลของประเทศมาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประชาชน
มีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้นวิกฤตการณ์ทางการเมืองปี 2549 ส่งผลให้ค่าดัชนี
ประชาธิปไตยของไทยมีค่าคะแนน 5.7 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนนอยู่ในลำดับ
ที่ 90 จากประเทศกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแต่ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ
พ.ศ. 2550 ที่นำไปสู่กระบวนการเลือกตั้งส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยในปี 2551 เพิ่มขึ้น
เป็น 6.8 เป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านและอยู่ลำดับที่ 54 จาก
ประเทศกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนเกิดความตื่นตัวในการมี
ส่วนร่วมบริหารประเทศที่สูงกว่าในอดีตการรวมตัวแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือ
การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเป็นการวางรากฐานแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรม
ประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย
เสริมสร้างการเมืองให้โปร่งใสสุจริต(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่
11,2554, หน้า 35)

การคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญของไทยปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคง
บ่อนทำลายประเทศแม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายการปราบปรามและระงับเพื่อป้องกัน

คอร์รัปชันอย่างต่อเนื่องแต่ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันโดยรวมของประเทศไทยยังไม่ดีขึ้นในปี 2550 ถึงปี 2553 อยู่ระหว่าง 3.2-3.5 คะแนนจาก 10 คะแนนเต็มต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านเช่นสิงคโปร์และมาเลเซียแต่สูงกว่าเวียดนามฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียส่งผลให้หลายภาคส่วนชุมนุมรวมกลุ่มต่อต้านเรียกร้องและกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้งขณะเดียวกันเมื่อมีการสำรวจทัศนคติของประชาชนไทยต่อปัญหาการทุจริตพบว่าประชาชนบางกลุ่มยอมรับได้กับการทุจริตคอร์รัปชันหากทำให้ประเทศชาติรุ่งเรืองประชาชนกินดีอยู่ดีจึงเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศตามวิถีประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11,2554, หน้า 37)

การบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมพัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรควบคู่ไปกับปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11,2554, หน้า 42)

กำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฉบับที่ 11 เสนอต่อสาธารณชนอย่างชัดเจนนำไปสู่การกำหนดแผนงานโครงการการระดมทรัพยากรและแนวทางการร่วมดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การเตรียมคนไทยให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและส่งเสริมบทบาทภาคประชาสังคมและธุรกิจเอกชนให้เป็นพลังร่วมในการพัฒนาสังคมไทย 4) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม 5) ส่งเสริมความร่วมมืออย่างเป็นทางการพัฒนาทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค 6) การเตรียมความพร้อมของไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 7) การบริหารจัดการน้ำและที่ดินเพื่อสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารและการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ 8) การยกระดับขีดความสามารถในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติและ 9) การบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

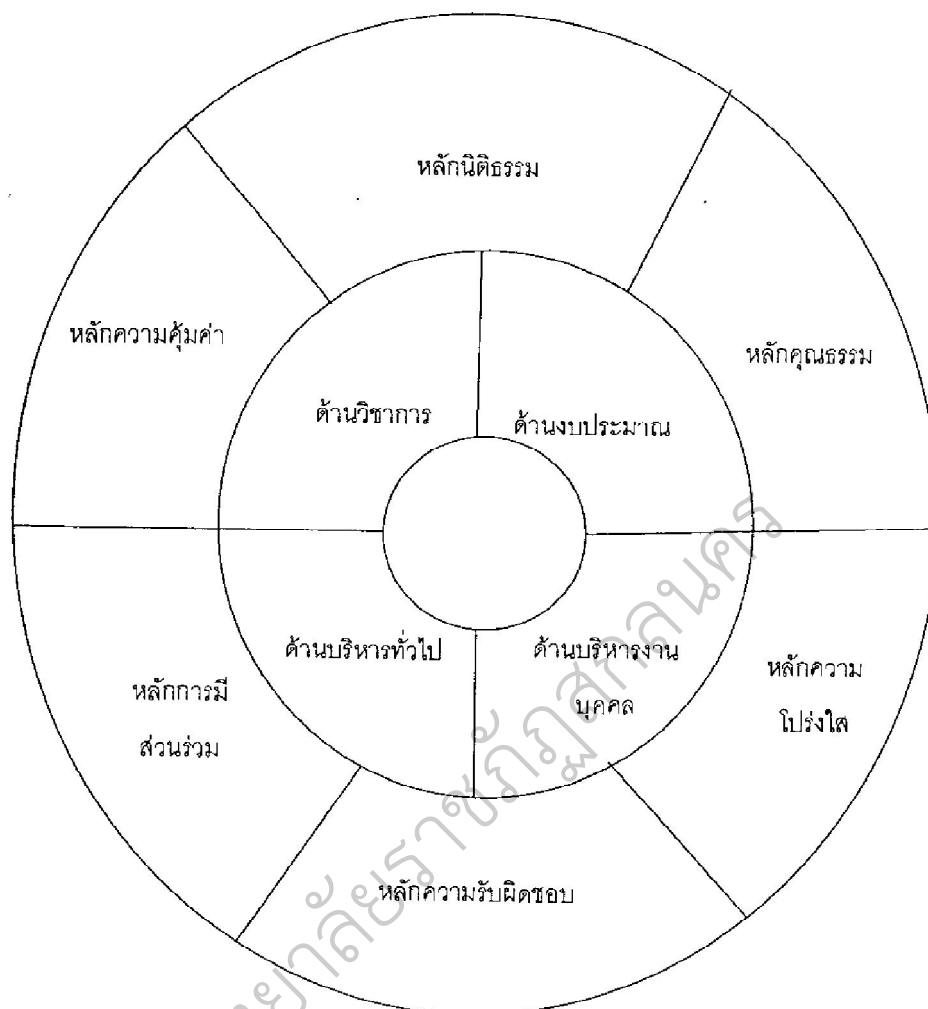
(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11, 2554, หน้า 173-174)

สรุปได้ว่าการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 ยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติแต่การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวและสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทยจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้านและวางจุดยืน การพัฒนาในระยะยาวภายใต้วิสัยทัศน์ประเทศไทยปีพ.ศ. 2570 ซึ่งพิจารณาถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2570 คือ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทยมีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลการบริการ สาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึงมีคุณภาพสังคมมีความปลอดภัยและมั่นคงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกันระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานบนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลกสามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาค โลก ได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

7. หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

การบริหารงานจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีหลักการบริหารและ บทบาทหน้าที่การบริหารงานของโรงเรียน ต้องใช้ทั้งทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จของการบริหารจัดการ การนำหลักของธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการ บริหารจัดการสถานศึกษาก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งของผู้บริหาร เพื่อให้เกิดผลสำเร็จของ การบริหารสถานศึกษาสำหรับธรรมาภิบาลในสถานศึกษานั้น มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 30 อ้างถึงใน กมลวรรณจิ๋ว น้อยต, 2557, หน้า 24) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล โดยนำหลัก ธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยหลักการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความ รับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงาน บุคคล และบริหารทั่วไป ในการจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ดังแผนภูมิความสัมพันธ์ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ที่มา : พระปรเมศวร์ ปญญาวิโร, 2554, หน้า 76

เกษม วัฒนชัย (2546, หน้า 20 อ้างถึงใน กมลวรรณจิ๋ว นี้อต, 2557, หน้า 24) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีดังนี้

1. การบริหารการศึกษาต้องสอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบายและความต้องการของระบบการศึกษาไทย ซึ่งอะไรที่เป็น Non relevance หรือ Less Relevance ต้องตัดทิ้ง เพราะเราไม่มีงบประมาณพอที่จะทำทุกอย่าง ซึ่งอยากให้เกิดเรื่องความสอดคล้อง (Relevance) อยู่ในหลักสูตรการบริหารสถานศึกษา เรื่อง การบริหารการศึกษาต้องสอดคล้องกับระบบเพราะฉะนั้นการบริหารการศึกษาต้องสอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบายและความต้องการของระบบการศึกษาไทย ซึ่งในหลักธรรมาภิบาล ถ้าเอาไปใช้ในสิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์หรือเป็นประโยชน์เฉพาะตนเองหรือพวกพ้อง ตรงนี้ต้อง

รับผิดชอบในเชิงธรรมาภิบาล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ งบประมาณทุกบาทที่โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา หรือกระทรวงศึกษาธิการได้มาต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะคอร์รัปชันไม่ได้ ตรงนี้เป็นหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญ

2. กระบวนการบริหารต้องมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล

3. ทุกขั้นตอนต้องโปร่งใส และมีเหตุผล เรื่อง “ความมีเหตุผล”

มาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ซึ่งมี 3 เรื่องใหญ่ๆ คือ 1) ทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา 2) ทำอะไรต้องมีเหตุผลและ 3) มีภูมิคุ้มกัน

4. ต้องระบบรับผิดชอบต่อผลการบริหารการศึกษา ต้องสร้างระบบได้ มีคนรับผิดชอบ ครูใหญ่หัวหน้าหมวด ผู้อำนวยการเขตเลขาธิการของแห่งต่างๆ ต้องรับผิดชอบต่อ ถ้าสร้างตรงนี้เชื่อว่า ระบบจะมีธรรมาภิบาล และสามารถเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน 3 ระดับ คือ ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา ในแต่ละระดับมีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะ กล่าวคือ ระดับกระทรวงจะกำหนดแผนนโยบาย มาตรฐาน การประเมินผลการจัดการและการสนับสนุนทรัพยากรให้แก่ หน่วยปฏิบัติระดับเขตพื้นที่ศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการประสานทุกระดับ ส่งเสริมสนับสนุนด้านต่างๆ แก่สถานศึกษาอย่างแท้จริง เพราะคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างไร อยู่ที่การบริหารจัดการในระดับนี้ การบริหารจัดการในทุกระดับ ปัจจุบันจำต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่าธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นระบบแนวทางการบริหารจัดการที่ได้รับการกล่าวถึงมากในปัจจุบัน การบริหารจัดการศึกษา จำต้องดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล จึงจะเป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวโน้มสภาพปัญหาและความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ นำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรหรือหน่วยงานและเป็นหลักประกันความสำเร็จในการบริหารจัดการ

คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, หน้า 75) ได้ให้ข้อคิดว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานต่างๆ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้อีกทั้งยังเป็นกลไกสำหรับควบคุมติดตามและตรวจสอบโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานสิ้นเปลืองน้อยที่สุดเนื่องจากผู้ที่ได้รับ

ผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐจะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงดังนั้นควรนำหลักการธรรมาภิบาลมาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาดังนี้

1. การสรรหาและการแต่งตั้งคณะทำงาน
2. การสร้างความเข้าใจร่วมกัน
3. จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาให้จัดการศึกษา

ตามหลักธรรมาภิบาล

4. เชิดชูเกียรติผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล
5. ผู้บริหารใช้เทคนิคการบริหารองค์กรรูปแบบใหม่เพื่อการพัฒนา

สถานศึกษา

6. เน้นหลักปฏิบัติของผู้บริหารในฐานะต้นแบบ

ประโยชน์ของการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้บริหารโรงเรียน

การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเป็นการบริหาร

ที่ทำให้เกิดความสมดุลในหน่วยงานและทำให้ผู้บริหารครูนักเรียนผู้ปกครองชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนจึงถือได้ว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่สามารถผลักดันให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับประเทศโดยคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, หน้า 76) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในสถานศึกษาว่าหลักการดังกล่าวจะทำให้บุคลากรและสถานศึกษามีประสิทธิภาพดังนี้

1. เป็นการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้รับผลประโยชน์

อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2. กล้าตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
3. ไม่ถูกชี้นำในการตัดสินใจและการทำงาน
4. มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ
5. เป็นการทำงานที่โปร่งใสไม่เลือกปฏิบัติ
6. เป็นการสร้างหลักประกันคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา

ของสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุปหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกหน่วยงาน และทุกองค์กรไม่สามารถปฏิเสธที่จะนำมาสู่การปฏิบัติได้ เพราะการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลนี้ได้นำมาซึ่งการพัฒนาองค์กรและเป็นการทำงานที่มีระบบอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานเอกชน หน่วยงานรัฐบาล หรือ แม้แต่ภาคประชาชน หากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน แล้วก็นำองค์กรนั้นสู่การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ แม้แต่การนำหลักธรรมาภิบาลนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ส่งผลให้โรงเรียนมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารงานอันประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อ การที่ผู้บริหารจะได้บริหารโรงเรียนให้มีความก้าวหน้า พัฒนาได้อย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากภายนอกและนำมาซึ่งการให้ความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนสืบไป

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (2554, หน้า 5 - 6) เป็นหน่วยงานบริหารการศึกษาดำเนินการตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นการบริหารในรูปแบบเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการมากที่สุด เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพและฐานะของสถานศึกษา ให้มีความเท่าเทียมหรือมีคุณภาพใกล้เคียงกัน โดยสามารถทุ่มงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดไปช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลนได้และได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจ การบริหารลงสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านบริหารทั่วไป และด้านบริหารงบประมาณ อีกทั้งกำหนดให้สถานศึกษามีสถานภาพเป็นนิติบุคคลทั้งนี้ในส่วนของการกำหนดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ให้ตั้งอยู่ในเขตจังหวัด 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร โดยมีบทบาทและขอบข่ายอำนาจหน้าที่ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 8 และมาตรา 34 และกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการ ภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ข้อ 6 และข้อ 7 จึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่และแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยให้เป็นไปตามประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและให้อำนาจหน้าที่ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบและกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์วิจัย และรวบรวมข้อมูล สารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ประสานและส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

10. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปไปยังองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นส่วนราชการสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2557 ในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม จำนวน 51 โรงเรียนประกอบด้วย โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 7โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 25 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 49 โรงเรียนและจังหวัดมุกดาหารจำนวน 30 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 7โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 25 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 49 โรงเรียนรวมโรงเรียนจำนวน 81 โรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นิกรนว โชติรส (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นพบว่าความคิดเห็นต่อการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นตามนโยบาย คณะผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่นพบว่าทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความพึงพอใจตรงกันว่าทุกโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุกๆ องค์ประกอบโดยภาพรวมพบว่าการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมหลัก นิติธรรมและหลักความคุ้มค่ามีความพึงพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากกว่า องค์ประกอบอื่นๆ และองค์ประกอบด้านหลักความโปร่งใสมีความพึงพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

พรหมเมศวร์ คำผาบ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 พบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาล

เพื่อการบริหารงานของโรงเรียนโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักความคุ้มค่ารองลงมาคือหลักความโปร่งใสส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือหลักนิติธรรมการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารงานจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันโดยผู้บริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอนนอกจากนี้ยังพบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลางและขนาดใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำคือโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

ไพฑูรย์ บังชิต (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือด้านหลักความรับผิดชอบด้านคุณธรรมด้านหลักความคุ้มค่าด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักการมีส่วนร่วมเมื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างสถานศึกษา ขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พบว่าทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มลิตา มะอักษะ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงภูมิหลังและจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมด้านหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล พบว่าด้านวุฒิการศึกษามีความสัมพันธ์กับชั้นตระหนักคือการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรมด้านอายุมีความสัมพันธ์กับชั้นประเมินผลคือส่งเสริมให้คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่าเต็มศักยภาพและด้านประสบการณ์ทำงานความสัมพันธ์กับชั้นยอมรับปฏิบัติคือให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนปัญหาที่พบจากการศึกษาคือหลักนิติธรรมมีปัญหาในด้านระบบโครงสร้างบริหารจัดการไม่ชัดเจนกฎหมายไม่ทันสมัยไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันระเบียบไม่ยืดหยุ่นหรือกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเท่าที่ควรการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมมีหลายขั้นตอนทำให้ทำงานล่าช้าขาดความคล่องตัวรวมทั้งบุคลากร

ส่วนใหญ่ไม่จริงจังในการทำงานไม่ยึดระเบียบกฎหมายหลักคุณธรรมได้แก่ปัญหาในเรื่องบุคลากรส่วนใหญ่มีคุณธรรมจริยธรรมน้อยขาดการอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องจากผู้มีประสบการณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์หลักความโปร่งใสมีปัญหาตั้งนี้การแสวงหาผลประโยชน์ทั้งต่อตนเองและพวกพ้องการปฏิบัติงานไม่ดำเนินการตามขั้นตอนให้ครบถ้วนและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการงบประมาณหลักความมีส่วนร่วมพบปัญหาว่าชุมชนและบุคลากรมีภาระหน้าที่ของตนเองและครอบครัวมากทำให้มีส่วนร่วมน้อยขาดความรู้ในเรื่องที่ได้รับมอบหมายทำให้การมอบหมายงานไม่ทั่วถึงบุคลากรเกิดความขัดแย้งจึงเกิดไม่เกิดการประสานงานและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันด้านความรับผิดชอบปัญหาที่พบคือบุคลากรขาดความกระตือรือร้นและขาดความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานมีบุคลากรน้อยไม่มีความชำนาญเฉพาะสาขาและไม่กระจายอำนาจให้บุคลากรมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกันและด้านความคุ้มค่าพบว่าบุคลากรปฏิบัติงานไม่คุ้มค่าต่อหน้าที่ขาดอุดมการณ์ต่อการทำงานและจัดสรรทรัพยากรไม่คุ้มค่าไม่เกิดประโยชน์เพราะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

ยุทธนา ชุตทองม้วน (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนโปลีเทคนิคลานนาเชียงใหม่พบว่าคณะกรรมการบริหารโรงเรียนโปลีเทคนิคลานนาเชียงใหม่มีพฤติกรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลในเกณฑ์มากทุกด้านโดยเรียงจากด้านความรับผิดชอบต่อมีส่วนร่วมนิติธรรมความโปร่งใสความคุ้มค่าและด้านคุณธรรมเช่นเดียวกับการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลก็อยู่ในเกณฑ์มากโดยใช้การแก้ปัญหาในโรงเรียนโดยวิธีประนีประนอมและเผยแพร่การดำเนินงานให้ชุมชนทราบอย่างต่อเนื่องส่วนข้อเสนอแนะการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลพบว่าด้านนิติธรรมควรให้มีการพิจารณาความดีความชอบโดยคำนึงถึงผลการปฏิบัติงานเป็นหลักด้านคุณธรรมผู้บริหารควรจัดทำใบประกาศให้กับบุคลากรที่มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความโปร่งใสควรดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สอนด้านการมีส่วนร่วมควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบต่อควรมีการตรวจสอบผลการพัฒนาการศึกษาตามภารกิจที่รับผิดชอบของหน่วยงานและด้านความคุ้มค่าควรมีการรักษาและซ่อมแซมครุภัณฑ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดีเสมอ

วิรัตน์ รัตนมณี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 3 ทั้ง 6 หลักกลุ่มผู้บริหารเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่าทุกหลักอยู่ในเกณฑ์มากโดยหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากันรองลงมาคือหลักความคุ้มค่าและน้อยที่สุดคือหลักการมีส่วนร่วมส่วนร่วมส่วนกลุ่มครูพบว่าทุกหลักมากเช่นเดียวกันโดยหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือหลักคุณธรรมและน้อยที่สุดคือหลักการมีส่วนร่วม

ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นทั้ง 6 หลักโดยภาพรวมพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายหลักพบว่าแตกต่างกันคือหลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วมส่วนหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าพบว่าไม่แตกต่างกัน

วิชัย โนนทิง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่าสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากส่วนรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้านคือหลักการมีส่วนร่วมหลักคุณธรรมหลักนิติธรรมหลักความโปร่งใสและอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านคือหลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักความคุ้มค่าข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 โดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

สุจิตรา มีจำรัส (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอท่ามะกาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 2 พบว่าโดยรวมและรายด้านมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้หลักความรับผิดชอบต่อสังคมหลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วมหลักความคุ้มค่าและหลักนิติธรรมสำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าหลักนิติธรรม

ผู้บริหารคณะกรรมการสถานศึกษาครูและชุมชนระดมความคิดเห็นและร่วมกัน
วางกรอบแนวปฏิบัติข้อบังคับข้อตกลงต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายควรจัดทำ
เป็นคู่มือการปฏิบัติราชการของโรงเรียนให้คณะครูได้ศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ
ราชการต้องมีการพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายระเบียบข้อบังคับ
ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอรวมทั้งมีมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยอย่างจริงจัง
และปูนบำเหน็จความดีความชอบแก่ผู้กระทำความดีผู้บริหารต้องปฏิบัติงานตาม
กฎระเบียบข้อบังคับอย่างเป็นธรรมและสังคมยอมรับหลักคุณธรรมผู้บริหารควรเป็น
แบบอย่างด้านคุณธรรมโดยมีความซื่อสัตย์จริงใจขยันอดทนมีระเบียบเป็นที่ยอมรับ
ของผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชนผู้บริหารและคณะครูควรได้รับการพัฒนาอบรมด้าน
คุณธรรมจริยธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งผู้บริหารต้องมีความเป็นธรรมปฏิบัติติดต่อ
คณะครูด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน
หลักความโปร่งใสผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์สุจริตทำงานด้วยความโปร่งใสพร้อมรับการ
ตรวจสอบจากคณะกรรมการผู้ปกครองครูและชุมชนผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ
สถานศึกษาผู้ปกครองครูและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมวางแผนตลอดจนมีการแต่งตั้ง
คณะทำงานและผู้รับผิดชอบการทำงานชัดเจนมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงาน
ของโรงเรียนแก่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอหลักความรับผิดชอบผู้บริหารต้องกล้ารับผิดชอบผล
จากการกระทำของตนเองผู้บริหารต้องแจ้งภารกิจขอขบช่ายหน้าที่การปฏิบัติงานแก่ครู
ผู้รับผิดชอบเพื่อให้ครูได้ทราบและตระหนักถึงความสำนึกต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
รับผิดชอบผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทำงาน
ผู้บริหารต้องสนใจปัญหาของชุมชนและร่วมหาทางแก้ไขหลักการมีส่วนร่วมผู้บริหารควร
เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนให้มีส่วน
ร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจหลักความคุ้มค่าผู้บริหารควรมีการระดมทรัพยากร
ทางการศึกษาและนำมาใช้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดผู้บริหารและครูต้อง
ร่วมกันวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ภายในสถานศึกษาด้วยความประหยัดผู้บริหาร
รณรงค์ให้ครูและนักเรียนประหยัดน้ำและพลังงานทุกฝ่ายควรร่วมกันอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการบำรุงรักษาทรัพยากรทางการศึกษาให้อยู่ใน
สภาพที่พร้อมใช้งานได้เสมอและใช้อย่างคุ้มค่า

ชรินรัตน์ แผงดี (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการบริหาร
ด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสამัคคีสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่าผู้บริหารมีปัญหาการบริหารด้วยหลัก
 ธรรมาภิบาลอยู่น้อยมาก 3 หลักคือ(1) หลักนิติธรรมปัญหาที่พบคือการจัดทำทะเบียน
 พัสตุนี่ไม่เป็นปัจจุบันมากที่สุดรองลงมาคือขาดความคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคลากร
 ในโรงเรียน (2) หลักคุณธรรมปัญหาที่พบคือไม่มีการนิเทศติดตามและประเมินผลด้วย
 ความยุติธรรมมากที่สุดรองลงมาคือความไม่เป็นธรรมในการมอบหมายงานให้กับบุคลากร
 และไม่สามารถสร้างระบบเครือข่ายคุณธรรมระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม (3) หลักความ
 โปร่งใสปัญหาที่พบคือยังไม่มีฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา
 และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมาคือขาดการ
 ตรวจสอบและประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและขาดการเปิดเผยการ
 ประเมินความดีความชอบของบุคลากรในโรงเรียนส่วนปัญหาการบริหารด้วยหลัก
 ธรรมาภิบาลอยู่ในเกณฑ์พอใช้ 3 หลักคือหลักความรับผิดชอบปัญหาที่พบคือไม่สามารถ
 ให้บุคลากรรับผิดชอบเรื่องการประกันคุณภาพมากที่สุดรองลงมาคือจัดบุคลากร
 รับผิดชอบงานไม่เหมาะสมกับศักยภาพผู้ปฏิบัติงานและไม่สามารถสร้างความสำนึก
 ความรับผิดชอบ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งยังไม่สามารถสร้างสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อร่วมกัน
 พัฒนาโรงเรียนและไม่สามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรร่วมกันรับผิดชอบ
 การปฏิบัติงานด้วยความเสียสละและอุทิศตนหลักธรรมาภิบาลที่มีปัญหาปานกลางคือ
 หลักการมีส่วนร่วมปัญหาที่พบคือไม่สามารถจัดทำหลักสูตรที่สนองความต้องการของ
 ผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริงมากที่สุดรองลงมาไม่สามารถส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษา
 โดยมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและบุคลากรไม่มีส่วนกำหนด
 เกณฑ์การประเมินร่วมกันปัญหาสุดท้ายที่มีปัญหาปานกลางคือหลักความคุ้มค่าพบว่ามี
 ปัญหาคือไม่สามารถควบคุมการเบิกจ่ายโครงการต่างๆ อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ
 มากที่สุดรองลงมาคือไม่สามารถควบคุมการใช้สื่ออุปกรณ์อย่างคุ้มค่าได้ประโยชน์สูงสุด
 และยังไม่สามารถบริหารให้นักเรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอจาก
 การศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงเป็นข้อสนับสนุนที่จะ
 นำมาประกอบการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในอำเภอเชียงของ
 จังหวัดเชียงรายซึ่งการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในโรงเรียนนั้นมีความเชื่อพื้นฐานว่าจะ
 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารได้มากขึ้นเพราะส่งเสริมการมี
 ส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้มีการปฏิบัติงานที่
 ถูกต้องตามกฎหมายควบคุมคู่กับการบริหารงานอย่างมีคุณธรรมมีสำนึกในหน้าที่ความ

รับผิดชอบและตระหนักถึงความคุ้มค่าประกอบกันไปด้วย

สุชิน เรืองบุญส่ง (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนพบว่า การปฏิบัติงานของ
 ผู้บริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคือหลักคุณธรรมหลักความ
 รับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใสหลักความมีส่วนร่วมหลักนิติธรรมและหลักความคุ้มค่า
 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันโดยรวมและ
 รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อรทัย แสงทอง (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร พบว่า
 โดยภาพรวมและรายด้านมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุดส่วนครูผู้สอน
 ในสถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมและรายด้านอยู่ในเกณฑ์สูง

อัมพร พุดมี (2551, หน้า 131) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงาน
 ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี
 เขต 2 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลแตกต่างกัน กล่าวคือผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

วิมลรัตน์ สุทธิดี (2552, หน้า 55) ได้ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานและ
 พนักงานจ้างเทศบาลที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขต
 อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย
 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ หลักนิติ
 ธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบต่อหลักความคุ้มค่า และ
 หลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

สงเสริม มีพร้อม (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารงานตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนคร
 เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรม มี
 ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

วันเพ็ญ พานพิกุล (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารจัดการโดยใช้
 หลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ

ชื่นกมล กุมารสิทธิ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ

สมคิด มาวงศ์ (2554, หน้า 73) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

ขวัญใจ บ่อมพระเดช (2555, หน้า 64) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Vicki and Clarke (2001,p.35) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศกานาพบว่า ในประเทศที่ด้อยพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นทำให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาที่เป็นจริงเป็นจังมีการปรับตัวในการปฏิบัติต่างๆของท้องถิ่นโดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจนถือเป็นกุญแจสำคัญการใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแต่ก็ยังคงมีปัญหายังคงอยู่จากการที่ยังคงมีการถือพรรคถือพวกพ้อง

Grace (2002, Abstract) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความเป็นอิสระเชิงวิชาชีพ (Professional Autonomy) และการร่วมมือปฏิบัติงานในภาควิชาของสถาบันอุดมศึกษา กล่าวว่า ภาควิชาในสถาบันอุดมศึกษาต้องเชื่อมโยงกับทั้งภาควิชาอื่นภายในสถาบัน และภายนอกสถาบัน โดยเพิ่มการติดต่อประสานงาน ผู้บริหารด้วยความโปร่งใส และมีส่วน

ร่วม (Transparent and Participative Style) ผลการวิจัยชี้ว่า ความเป็นอิสระของคณะวิชา (Faculty Autonomy) เป็นแรงจูงใจที่มีความจำเป็นต่อการปฏิรูปสถาบันอุดมศึกษา

Kimmet (2005, Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบบการเมืองการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศงานวิจัยนี้พบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้ในเชิงของกลยุทธ์ทางการเมืองมากกว่า การนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศนี้ได้แก่ฟิลิปปินส์ไทยมาเลเซียและอินโดนีเซียโดยพิจารณาเป็นประเทศไปและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาโดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ อย่างไรก็ตามไปถึงการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาลในการเลือกตั้ง ปีค.ศ. 2004 ซึ่งพบว่าหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูประบบการเมืองการปกครองนอกจากนั้นยังได้เรียนรู้การนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองโดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้พัฒนาบ้านเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่บ้านเมืองมีความไม่แน่นอนและเศรษฐกิจดิ่งชันเพื่อเป็นรูปแบบและเป็นหนทางในการบริหารประเทศใหม่ๆ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลช่วยสนับสนุนการเมืองการปกครองซึ่งแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากชาติตะวันตกซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารใหม่ๆ และก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตยซึ่งนั่นก็คือหนึ่งในจุดประสงค์สำคัญของหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง

Hendrik (2005, p. 27) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสังคมนิยมและหลักธรรมาภิบาลมาใช้วิเคราะห์แนวโน้มนโยบายในประเทศเนเธอร์แลนด์และประเทศเยอรมัน พบว่าหลังจากสงครามเย็นผ่านไปแล้วประเทศทั้งสองได้กำหนดนโยบายในการดูแลประเทศในโลกที่สามโดยนักสังคมนิยมได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายของประเทศทั้งสองแต่ยังขาดความเข้าใจในการกำหนดรูปแบบการประเมินเพราะการกำหนดยุทธศาสตร์ในกระบวนการการจัดทำนโยบายมีการแยกย่อยออกเป็นส่วนๆ มากเกินไปและยังขาดความเข้าใจในความหมายของธรรมาภิบาล

Marella (2005, Abstract) ได้ศึกษา การบริหารปกครองด้านการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาของ โมรอนโก มลรัฐแคลิฟอร์เนีย การวิจัยนี้ พบว่า การรับรู้การมีส่วนร่วม ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของการปกครองทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโมรอนโก ข้อมูลที่ได้รับมีการเปรียบเทียบกับวรรณกรรมที่ทำการศึกษา ได้จัด

หัวข้อที่สอดคล้องเข้าด้วยกันและเชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้ไปสู่การเป็นตัวบ่งชี้ของพฤติกรรม
ผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
การบริหารเหล่านี้ จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาจนบรรลุ
เป้าหมาย อีกทั้ง การวิจัยครั้งนี้ยังได้สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าบทบาทของผู้นำในการเป็น
ผู้บริหารสถานศึกษา ความทุ่มเทเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและระดับ
ความสำเร็จที่สูงขึ้น นำไปสู่การปรับโครงสร้างและปรับเปลี่ยนในสิ่งที่ดีควรจะเป็น เพื่อ
นำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า
ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษา คุณภาพ
ของผู้เรียนและสถานศึกษาจะขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ
ซึ่งถ้าผู้บริหารสามารถใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานทุกด้านในสถานศึกษาได้
อย่างครบถ้วนทั้ง 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการ
มีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ก็จะทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ
ในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน
รวมทั้งสถานศึกษาก็มีความเจริญก้าวหน้า บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้